

ФЕСТИВАЛІ

"ПЛАНЕТА ВІЦЕБСК"
2, 8 стар.

ЗДАРЭННІ, НАВІНЫ
2—3 стар.

ДЗЯРЖАВА І ДЫЯСПАРА

БЕЛАРУСЫ З КРАІНЫ СРЭБНЫХ СКАРБАЎ
3 стар.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ: ВЯСЕЛЛЕ

ЗБОРНАЯ СУБОТА

5 стар.

"БЕЛАРУСКІ КНИГАЗБОР" ВЯРТАЕ
І АДКРЫВАЕ НОВЫЯ ІМЭНЫ

4—5 стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВ'ЯЗЬ: УКРАЇНА,
ЛАТВІЯ

6 стар.

ТАЛЕНТЫ

КАМПАЗІТАР Каця ДУДЗІЧ
4 стар.

ПРЭМІЯ ІМЯ Ганны
КРАСНАПЕРКІ
ПРЫСУДЖАЕЦЦА У ГЕРМАНІІ
6 стар.

ПРАДСТАЎЛЯЕ "LASANDR"

СІМВАЛІЯДА МАСТАКА ІГНАЦЕНКІ

7 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА РАСПАЎСЮДЖАЕЦЦА ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

8 жніўня 2001 года

Цана 112 рублёў

№ 32 (2746)

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

ДЫПКУР'ЕР

**АБ АРГАНІЗАЦЫІ
ВЫБАРАЎ ПРЭЗІДЭНТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
ЗА МЕЖАМІ КРАІНЫ**

На падставе пастановы Цэнтральнай камісіі па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў ад 8 чэрвеня 2001 года "Аб парадку ўдзелу грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія знаходзяцца за межамі Рэспублікі Беларусь, у выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у 2001 годзе" за межамі краіны ў вызначаны тэрмін створана 37 участковых камісій па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Камісіі сфарміраваны ў парадку, прадугледжаным артыкулам 35 Выбарчага кодэкса Беларусі і артыкулам 3

вышэйзгаданай пастановы, у колькасці ад 3 да 15 членаў.

ДАВЕДКА. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія валодаюць выбарчым правам і знаходзяцца за межамі краіны, змогуць прыняць удзел у выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у 30 краінах (у якіх створана 37 участкаў для галасавання), а менавіта: Аўстрыі, Балгарыі, Бельгіі, Венгрыі, Вялікабрытаніі, Германіі, Ізраілі, Італіі, Казахстане, Канадзе, Кітаі, Кубе, Латвіі, Лівіі, Літве, Малдове, Нідэрландах, Польшчы, Расіі, Сірыі, ЗША, Турцыі, Узбекістане, Украіне, Францыі, Чэхіі, Швейцарыі, Швецыі, Эстоніі і Югаславіі.

**ВІЗІТ ПАСЛА
ДЗЯРЖАВЫ КУВЕЙТ**

З 29 ліпеня па 1 жніўня адбыўся візіт у Беларусь Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Дзяржавы Кувейт у Расійскай Федэрацыі і Рэспубліцы Беларусь (па сумяшчальніцтву) Фаўзі Аль Джасэма з нагоды заканчэння яго дыпламатычнай місіі.

Пасол Дзяржавы Кувейт прыняты прэм'ер-міністрам Уладзімірам Ярмашыным і намеснікам прэм'ер-міністра — міністрам замежных спраў Міхаілам Хвастовым.

Падчас сустрэч абмеркаваны пытанні двухбаковага супрацоўніцтва, канкрэтныя захады па рэалізацыі дамоўленасцей, дасягнутых у ходзе візіту ў Кувейт урадавай дэлегацыі Беларусі, які адбыўся 8—10 ліпеня.

Прэс-служба МЗС.

ЭЎРЫКА!

КОЛАС-ГІГАНТ

ГОМЕЛЬСКІХ СЕЛЕКЦЫЯНЕРАЎ

Гомельская абласная сельскагаспадарчая доследная станцыя займаецца вырошчваннем збожжавай культуры трыцкале (гібрыд жыта і пшаніцы) ужо восьмы сезон. У мінулым годзе вучоная станцыя на трыцкале сорту "Дубрава" атрымалі колас, у якім 85 зярнят! У жытнёвым коласе іх колькасць не перавышае 60.

НА ЗДЫМКУ: навуковы супрацоўнік аддзела насенняводства і тэхналогіі вырошчвання збожжавых культур Аліна СЯРГЕЕВА дэманструе колас-"гігант" трыцкале сорту "Дубрава", якім засеяна сем гектараў.

Сяргей ХАЛАДЗІЛІН,
БелТА.

СПОРТ

СЯРЭБРАНЫ ПРЫЗЁР.

Сярэбраным прызёрам чэмпіянату Еўропы па лёгкай атлетыцы, які праходзіў у Амстэрдаме, стаў Юрый БЯЛОУ. Ён штурхнуў ядро на 19 метраў 38 сантыметраў, уступіўшы золата славаку.

БелТА.

**ЛЕПШЫЯ БЕЛАРУСКІЯ
ЛЁГКААТЛЕТЫ ў КАНАДЗЕ.** З 3 па 12 жніўня ў Канадзе праходзіць чэмпіянат свету па лёгкай атлетыцы, у якім прымаюць удзел 26 беларускіх спартсменаў: 17 жанчын і 9 мужчын.

У склад беларускай дэлегацыі ўвайшлі: Наталля Сафронікава (спрынт, 200 метраў), Наталля Салагуб (400 метраў), Ганна Казак (400 метраў, 4 x 400

метраў), Святлана Устовіч (4 x 400 метраў), Ірына Хлюстава (4 x 400 метраў), Наталля Духнова (800 метраў), Алесь Турава (1 500 метраў), Наталля Сафронава (трайны скачок), Ірына Ятчанка (дыск), Эліна Зверова (дыск), Яніна Карольчык (ядро), Надзея Астапчук (ядро), Людміла Губкіна (молат), Вольга Цандэр (молат), Валянціна Цыбульская (спартыўная хадзьба), Наталля Місюля (спартыўная хадзьба), Наталля Сазановіч (сямібор'е).

Мужчыны: Ігар Астапковіч (молат), Іван Ціхан (молат), Аляксандр Главацкі (скачкі ў вышыню), Уладзімір Дуброўшчык (дыск), Васіль Карцюк (дыск), Артур Меляшкевіч (спартыўная хадзьба), Іван Троцкі (спартыўная хадзьба), Андрэй Міхневіч (ядро), Дамітрый Ганчароў (ядро).

Балельшчыкі з нецяярпеннем чакаюць вынікаў.

**МІНСКАЕ "ДЫНАМА"
ЗАСМУЦІЛА БАЛЕЛЬШЧЫКАЎ.** У суботу 21 ліпеня мінскае "Дынама" згубіла магчымасць згуляць у Кубку УЕФА. Матч "Дынама" (Мінск) — "Вольфсбург" (Германія) завяршыўся ўнічыю — 0:0.

ЗВАРОТНАЯ СУВ'ЯЗЬ

РАСІЯ, КОМІ

**ВЫЗВАЛЯЛІ
БЕЛАРУСЬ**

Нядаўна было праведзена адно з самых эмацыянальных і запамінальных мерапрыемстваў нацыянальна-культурнага аб'яднання "Беларусь" у Рэспубліцы Комі: на сустрэчу з членамі беларускай дыяспары былі запрошаны франтавікі, якія вызвалілі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Сярод іх камандзір роты і разведчык, медсястра і сувязіст, пісар і артылерыст... І ў кожнага свае франтавыя гісторыі.

Сваімі ўспамінамі дзяліўся і палкоўнік у адстаўцы Валянцін Кацельнікаў. Ён ваяваў на беларускай зямлі ў 1192-м стралковым палку 357-й стралковай дывізіі, якая ўваходзіла ў склад 43-й арміі (І Прыбалтыйскі фронт):

— Наш фронт ва ўзаемадзеянні з III Беларускай павінен быў разграміць Віцебска-Лепельскую групоўку ворага. Наша дывізія і 6-я Гвардзейская армія на 25-кіламетровым участку фронту 23 чэрвеня 1944 года пачалі прарыв абароны праціўніка (за 35 кіламетраў ад Віцебска), фарсіравалі раку, авалодалі райцэнтрам Бешанковічы, вызвалілі Віцебск і Лепель... Потым пачалося грандыёзнае летняе наступленне нашых войскаў па лясіста-забалочанай мясцовасці. Мая рота, як і іншыя, несла вялікія страты. Толькі за дванаццаць дзён (канец чэрвеня — пачатак ліпеня) з роты выбыла болей паўсотні салдат і сяржантаў... Былі забіты два камандзіры ўзводаў і двое цяжка паранены.

— Заканчэнне на 3-й стар.

— Заканчэнне на 2-й стар.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

**ЖНІЦЕ,
ЖНЕЯЧКІ,
ЖНІЦЕ**

Як апісвае наш вядомы фалькларыст П. Шпілеўскі, на Беларусі бытаваў абрад пакрывання поля. Закрываўся ён у тым, што зранку, да ўсходу сонца, на поле разам з маладымі дзяўчатамі выпраўлялася маладая жанчына, якая нядаўна выйшла замуж. Яна нажынала толькі адзін снапок жыта, які абмотвала адрэзам новага палатна, ручніком або наміткай, падкідвала яго ўгару, прыгаворваючы:

— Пакрыла ніжку
На добрую спажыўку.
Парадзі, Божа,
Наша збожжжа!

Дзяўчаты ў гэты час станавіліся вакол яе ў круг, водзячы велічальны карагод першаму снапку, пляскалі ў далоні:

— Паілі, Божа, многа
збожжжа!
Нарадзі хлеба
пры дарозе,

Штоб было ўсім гожа
І не пуста на кожным
возе!

Крыта, крыта!
Поўна, сыта!
Божа, памажы,
Хлеба ўрадзі!

Пра тое, што жніво было галоўнай і адказнай справай у жыцці беларуса-хлебараба, сведчыць назва месяца — жнівень. "У жніўні — панамі сярпы, маруды тады не цяргі".

— Заканчэнне на 3-й стар.

РАКУРС

Сёлетні X «Славянскі базар у Віцебску» — асаблівы. І таму, што юбілейны, і таму, што праз эстрадныя мелодыі праглядаюць палітычныя матывы.

Ну, скажыце, на які яшчэ конкурс або фестываль збіраюцца прэзідэнты трох краін? Хаця спачатку, яшчэ да сустрэчы ў Віцебску, сцвярджалася, што кіраўнікі Беларусі, Расіі і Украіны проста паглядзяць на выступленні «сваіх» прадстаўнікоў, але ўжо са сцэны амфітэатра, дзе прэзідэнтаў бурна віталі прысутныя, прагучалі палітычныя запэўніванні ў аднасці славянскіх дзяржаў.

Напэўна, час, праведзе-

ны ў загараднай рэзідэнцыі «Крупеніна» і нефармальна гутарка ў альтанцы на беразе возера Бароўна ўнеслі свае карэктывы ў настрой прэзідэнтаў. Што ж — палітыкі жывуць і дзейнічаюць, як гаворыцца, на палітычным полі: нельга папракаць рыбу за тое, што яна плавае, а птушку за тое, што яна лятае. І хаця ідэя правядзення саміту СНД у Сочы нарадзілася, напэўна, раней сустрэчы на «Базары», але запрашэнне Ле-

аніда Кучмы пабываць у Севастопалі на святкаванні Дня Ваенна-Марскога Флоту было зроблена менавіта ў Віцебску. І — прынята.

Сустрэча ў Віцебску сведчыць не толькі пра прэзідэнцкую любоў да мастацтва, але і пра тое, што інтэграцыйныя працэсы набіраюць абароты.

Алесь КОЛА.

НА ЗДЫМКУ: у час сустрэчы ў загараднай рэзідэнцыі «Крупеніна» пад Віцебскам прэзідэнты Расіі, Беларусі, Украіны — Уладзімір ПУЦІН, Аляксандр ЛУКАШЭНКА, Леанід КУЧМА. Фота БелТА.

ФЕСТИВАЛІ

У віцебскіх музеях і выставачных залах былі арганізаваны 7 цікавых прэзентацыйных фестывальных экспазіцый, на якіх дэманстраваліся работы мастакоў, народных умельцаў з Беларусі, Расіі, Украіны, Латвіі, Югаславіі. Як, напрыклад, у зале Віцебскай абласной арганізацыі Саюза мастакоў Беларусі — «Мастакі Пскова, Вялікага Ноўгарада і Віцебска — «Славянскаму базару ў Віцебску». У мастацкім музеі было адразу некалькі цікавых экспазіцый: выстава «VI Міжнароднага дзіцячага пленэра імя І. Рэпіна», «Падсвеннікі з Латгаліі», «Мары і рэальнасць» — персанальная выстава югаслаўскага мастака Мічы Трнаўца.

Сквер Маякоўскага, і

«ПЛАНЕТА ВІЦЕБСК»

«Планета Віцебск» — горад, запоўнены ўзніслаў атмасферай X Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску». Дзевяць муз знайшлі тут сваё пачэснае месца.

гэта стала традыцыяй, ператвараецца ў казачны «Горад майстроў». Сюды з'ехаліся ўмельцы з Беларусі, Расіі, Украіны. Якая разнастайнасць прыгожых унікальных вырабаў, што вочы разбгаюцца! Гледачы, якія едуць сюды не ўпершыню, ведаюць пра спакусы і запасуюцца грашыма, каб прыдбаць што-небудзь цікавае: карціну, вырабы з натуральных камянёў, плценую з лазы мэблю для дачы... Але ўсё гэта толькі як бы дапаўненне да галоўнага дзейства — да канцэртаў спевакоў, му-

зыкантаў, танцораў. А яны праходзяць на ўсіх канцэртных пляцоўках горада. І ўсюды — поўныя залы. Адбываюцца і дабрачынныя канцэрты на адкрытых пляцоўках. Дзень і ноч гучаць музыка і спевы. Здаецца, у Віцебску цэлы тыдзень ніхто не спіць. Але на тварах гараджан няма ні стомленасці, ні раздражнення. Яны ахвотна падпяваюць і падтанцоўваюць, бо чакаюць і рыхтуюцца да гэтага свята цэлы год.

(Заканчэнне на 8-й стар.).

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

(Пачатак на 1-й стар.).

Задні наступлення ў роту двайчы прыбывала папаўненне. У апошняй баявой аперацыі быў цяжка паранены і я.

Калі Віцебск вызвалілі, я там не ўбачыў ніводнай уцалелай вуліцы. Разбурэнні былі страшэнныя...

Было што гасцю раскажаць і пра паспяваенныя гады. Кацельнікаў закончыў Маскоўскі сельскагаспадарчы інстытут, працаваў міністрам сельскай гаспадаркі і намеснікам Старшыні Савета Міністраў Комі АССР. Мае шмат дзяржаўных узнагарод і званняў. Ужо на пенсіі ён з невялікай групай энтузіястаў падрыхтаваў і выдаў у 1993—1999

ВЫЗВАЛЯЛІ БЕЛАРУСЬ

годах восем аб'ёмістых Кніг памяці, прысвечаных абаронцам Радзімы (звыш 170 тысяч імён франтавікоў занесена ў яе), прызваных на фронт з Рэспублікі Комі. За гэту працу складальнікі кнігі В. Кацельнікаў і А. Налімава ўдасноены Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Комі.

Расказвалі пра вайну і муж з жонкай Міхаіл і Елізавета Шалоны, Віталь Папоў, Пётр Сысоеў, Мікалай Гладышаў, Пракопій Горынаў, наш зямляк Андрэй Шчамялёў, Аляксандр Пірагоў і іншыя. Кожная гісторыя можа быць тэмай вялікага апо-веда пра мужнасць,

гераізм савецкіх людзей у гады ваеннага ліхалецця.

У гонар запрошаных самадзейных артысты выканалі песні на беларускай, комі, рускай і ўкраінскай мовах. У рэпертуары былі «Ой, бярозы ды сосны», «Колькі ў небе зор», «Не шукай ты мяне» і шмат іншых.

Дэвізам гэтага мерапрыемства сталі словы, сказаныя гасцем сустрэчы, былым генеральным дырэктарам аб'яднання «Інтавугаль» І. Іеўлевым: «Разам мы мацнейшыя!».

Мітрафан КУРАЧКІН, член НКА «Беларусь».

3 ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫІ

УТАЙМАВАЛЬНІКІ АГНЮ

3 нагоды Дня пажарнай службы з журналістамі сустраўся першы намеснік міністра па надзвычайных сітуацыях Беларусі Энвер БАРЫЕЎ.

Напачатку Энвер Рызаевіч распавёў пра гісторыю стварэння айчынай супрацьпажарнай аховы. Як высветлілася, на Беларусі яна пусціла свае карані яшчэ напрыканцы XIV стагоддзя, менавіта тады, калі некаторыя нашы гарады атрымалі магдэбургскае права, у выніку чаго займелі магчымасць ствараць органы гарадскога самакіравання. Аднак спробы перавесці барацьбу з полымем на прафесійную аснову адносяцца да больш позняга часу — XIX стагоддзя, пра што і сведчаць адпаведныя загады самага высокага ўзроўню. Яны, гэтыя дакументы, прадугледжвалі наяўнасць неабходнай колькасці пажарных абозаў, коней ды фурманаў.

У сталіцы нашай краіны стварэнне прафесійнай пажарнай аховы адбылося пасля 13 ліпеня 1853 года: менавіта ў гэты дзень Мінскае губернскае ўпраўленне і Мінская гарадская дума разглядалі пытанне аб стварэнні ў горадзе пажарнай каманды. Гэты дзень — па новаму стылю 25 ліпеня — і лічыцца днём нараджэння айчынай пажарнай службы...

Зразумела ж, за 148 год свайёй працы структура развівалася, мадэрнізавалася. Ёсць у пажарнікаў як гераічныя старонкі ў «біяграфіі»,

так і трагічныя. Менавіта яны, утаймавальнікі агню, прынялі на сябе першы ўдар у ноч з 25 на 26 красавіка 1986 года, калі выбухнуў рэактар на Чарнобыльскай АЭС. За свой гераічны ўчынак тых пажарных ахрысцілі «Шарэнгай № 1». Зараз гэтыя людзі ўжо амаль усе адышлі ў свет іншы.

К пачатку 1998 года пажарная служба ўжо была гатовая, як кажучы, узваліць на свае плечы ўвесь пералік надзвычайных сітуацый. 11 верасня, у адпаведнасці з прэзідэнцкім указам за № 442, служба была выведзена са складу Міністэрства ўнутраных спраў і перададзена Міністэрству па надзвычайных сітуацыях. А з 24 лістапада 2000 года да міністэрства былі далучаны і падраздзяленні грамадзянскай абароны...

Некалькі лічбаў. За першае паўгоддзе бягучага года ў краіне ліквідавана 5 626 пажараў у гарадах і іншых населеных пунктах, больш чым 300 лясных і каля 600 тарфяных пажараў, 4 666 аварый і надзвычайных сітуацый. Дзякуючы самаадданасці змагароў з полымем, з агню выратавана 4 025 чалавек, 5 996 галоў жывёлы, 6 583 пабудовы, 6 адзінкі тэхнікі, 1 360 тон кармавых і тэхнічных культур.

Дарэчы, па даных ЮНЕСКА, прафесія выратавальніка-пажарніка ўваходзіць у лік пяці прафесій з максімальнай прафесійнай рызыкай.

Алесь МЯСНІКОЎ.

ТОЛЬКІ ФАКТ

ДАПАМОГА ЯКУЦІІ

Урад Беларусі прыняў рашэнне аказаць гуманітарную дапамогу пацярпелай ад паводкі Рэспубліцы Саха (Якуція) Расійскай Федэрацыі, выдзеліўшы ёй фінансавыя сродкі, эквівалентныя 20 тысячам долараў ЗША.

НОВАЯ СТАНЦЫЯ МЕТРО

1 жніўня прайшоў пробны поезд сталічнай падземкі да новай станцыі «Магілёўская». Гэтая, наступная пасля «Аўтазаводскай», станцыя наблізіць індустрыяльны раён Мінска да цэнтра і іншых раёнаў горада.

ІЛЬГОТНЫ РЭЖЫМ ГАНДЛЮ

Міністэрства замежных спраў Беларусі падтрымлівае рашэнне прэзідэнта ЗША Джорджа Буша аб прадаўжэнні для Беларусі яшчэ на адзін год статусу карыстальніка льготамі рэжыму нармальнага гандлёвых адносін.

Як заявіў прэс-сакратар беларускага знешнепалітычнага ведамства Павел Латушка, «гэты і любыя далейшыя станоўчыя крокі амерыканскага ўрада не застаюцца без увагі беларускага боку».

П. Латушка нагадаў, што на сённяшні дзень беларускі экспарт, які карыстаецца льготамі рэжыму нармальнага гандлёвых адносін ЗША, складае каля 80 працэнтаў ад агульнага аб'ёму беларускіх паставак на амерыканскі рынак.

«ТЭЛЕГАЛАСАВАННЕ»

Рэспубліканскае аб'яднанне «Белтэлекам» плануе ў верасні-кастрычніку бягучага года ўвесці новую для Беларусі камерцыйную паслугу — «Тэлегаласаванне» на

базе абсталявання Інтэлектуальнай платформы.

Гэтая паслуга дазваляе праводзіць апытанне грамадскай думкі, маркетынговую даследаванні, а таксама конкурсы, латарэі і віктарыны. Кампанія, што арганізавала апытанне, аб'яўляе варыянты адказаў, кожнаму з якіх адпавядае інтэлектуальны тэлефонны нумар.

Спецыялісты аб'яднання лічаць, што даная паслуга будзе цікавай, у першую чаргу, для правядзення мерапрыемстваў на тэлебачанні і радыё.

Падрыхтавала Алена РУДЗЬ.

ЯГАДНЫ ЗБОР

Дзесяткі тон чорнай парэчкі сабралі ў саўгасе «Чырвонакастрычніцкі» Буда-Кашалёўскага раёна Гомельскай вобласці. Ягады рэалізуюцца насельніцтву і выкарыстоўваюцца на вінзаводзе для атрымання натуральных вінаў. Дапамагаюць збіраць парэчкі гараджане, прычым на выгадных умовах: чвэрць сабраных ягад вязуць дадому як плату за сваю працу.

БелТА.

ДЗЯРЖАВА І ДЫЯСПАРА

Прыезд турысцкай групы з Аргенціны, напэўна, не такая падзея, пра якую трэба расказваць, каб не адна акалічнасць — асноўную частку групы складалі беларусы.

Увайшоўшы ў залу Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, убачыла групу сталых жанчын і мужчыну — тыповых беларусаў. На вуліцы не змогла б адрозніць іх ад іншых пракожых. Як аказалася, гэта нашы суайчыннікі, якія перасяліліся ў Аргенціну ў пачатку XX стагоддзя. Крыху раней у гэтую далёкую краіну ехалі з-за еўрапейскіх неуряджаў, войнаў і рэвалюцый датчане, англічане, ірландцы, швейцарцы, аўстрыйцы, украінцы, рускія, немцы з Паволжа, палякі, грэкі, іспанцы, італьянцы. Можна ўявіць колькасць новых перасяленцаў, звярнуўшыся да лічбаў. Калі ў 1810 годзе ў краіне пражывала 500 000 чалавек, то ў 1940-м насельніцтва павялічылася да 8 мільёнаў, прычым большую частку складалі італьянцы і іспанцы (5 мільёнаў). У сённяшні час у Аргенціне пражывае ўжо 33 мільёны чалавек, з іх 1,5 — са славянскімі каранямі.

Заўважым, што беларусы пераязджалі не толькі ў Аргенціну, але і іншыя краіны Паўднёвай Амерыкі, напрыклад, у Бразілію, Уругвай, Парагвай. Але там было складаней атрымаць кавалак зямлі, уладкавацца на працу, і таму большая частка з іх ехала ў Аргенціну, дзе зямельнае заканадаў-

БЕЛАРУСЫ З КРАІНЫ СРЭБНЫХ СКАРБАЎ

ства было больш ліберальным. Так узніклі ў Буэнас-Айрэсе і яго правінцыях кампактныя беларускія пасяленні, а затым беларускія грамадскія арганізацыі — Беларускае культурна-асветнае таварыства, таварыствы "Белавежа", "Мінск", імя Ф. Скарыны, імя Я. Купалы, Я. Коласа, Беларуская бібліятэка імя Івана Луцкевіча... Туга па радзіме, жаданне жыць у сваім асяродку не зніклі. Акрамя культурна-асветніцкай дзейнасці, нашы арганізацыі дапамагалі беларусам адаптавацца на чужой зямлі, вывучаць іспанскую мову, аказвалі значную матэрыяльную дапамогу новым перасяленцам з Беларусі.

Праз нейкі час беларускія арганізацыі аб'ядналіся ў Саюз беларускіх таварыстваў, які выдаваў гісторыка-літаратурны альманах, праводзіў штогадовае з'езды беларусаў. Беларускае грамадскае жыццё было надзвычай бурным.

Падчас другой сусветнай вайны беларусы прымаюць актыўны ўдзел у агульнаславянскіх акцыях маральнай і матэрыяльнай падтрымкі і дапамогі СССР і іншым краінам антыгітлераўскай кааліцыі. У гэты ж час беларускі аб'яднанні ў Аргенціне паступова страчваюць нацыянальны характар. А пасля адкрыцця пасольства

СССР у Буэнас-Айрэсе гэты працэс паскорыўся. У 1943 годзе амаль усе беларусы ўвайшлі ў Славянскі саюз Аргенціны, які актыўна супрацоўнічаў з рускімі і ўкраінскімі эмігрантамі. Беларускае таварыства "Культура" становіцца "Белорусским обществом имени М. Горького" і г.д. Пад уздзеяннем савецкай прапаганды многія беларусы-эмігранты адмовіліся ад аргенцінскага грамадзянства, прынялі грамадзянства СССР і вярнуліся на Радзіму. Пасля пераезду актывістаў нацыянальнай дыяспары дзейнасць беларускіх нацыянальных арганізацый у Аргенціне затухае. Год 1984 "знамянальны" тым, што ў гэты час была заснавана Федэрацыя савецкіх грамадзян, у якую ўвайшлі сябры былых беларускіх арганізацый. Беларусы становяцца "савецкімі", а культурна-спартыўныя клубы (клубы імя Бялінскага, М. Горкага, Маякоўскага, "Дніпро", "Аврора") аб'ядноўваюць эмігрантаў з былога СССР...

Знаёмства ў Доме дружбы мяне прыемна здзівіла. Нашым гасцям было прасцей размаўляць на іспанскай мове, але яны з задавальненнем слухалі беларускую мову — аб беларускіх арганізацыях у іншых краінах, аб пашырэнні працэсу

адраджэння беларускага нацыянальна-культурнага жыцця ў свеце, аб дапамозе ў нацыянальна-культурным развіцці нашым суайчыннікам з боку дзяржавы.

Мерседэс-Анастасія Другавец (амаль ва ўсіх жанчын двойное імя) расказала, што ўсе яны сябры Беларускага клуба "Vostok" з Берыса, правінцыі Буэнас-Айрэс. Клуб заснавалі 24 жніўня 1941 года 50 беларускіх эмігрантаў, якія працавалі на мясцовым холадакамінаце. Кожны прынёс па некалькі кнігі, якія прывезлі з сабой. Атрымалася невялікая бібліятэка. Дзейнасць Беларускага клуба была накіравана на павышэнне культурнага ўзроўню, выкладанне іспанскай мовы. Былі арганізаваны танцавальная група, тэатральны гурток, спартыўная секцыя. Паступова да клуба далучыліся літоўцы, украінцы, рускія. А калі многія беларусы пачалі вяртацца на Радзіму, прыйшлося прыкласці шмат намаганняў, каб прадоўжыць работу. Новы імпульс яго дзейнасці надалі ў 1965 годзе маладыя людзі, якія далучыліся да працы. Сябры клуба выкупілі зямлю, пабудавалі вялікі дом. Клуб стаў спартыўна-культурным цэнтрам для славян, а назва Беларускае — застаецца як напамін аб заснавальніках.

Сёння клуб перажывае новы перыяд росквіту. Многія яго сябры з ліку беларусаў стараюцца здзяйсняць праекты і мары тых, хто стаяў ля вытокаў. Яны не забываюць наказ сваё бацькоў — помніць, адкуль іх продкі, не забываць матчыну мову, традыцыі, культуру.

— І адна з галоўных мэт нашага прыезду, — падкрэсліла Анастасія, — мы хацелі б наладзіць сувязі з дзяржаўнымі і грамадскімі структурамі Беларусі, каб з вашай дапамогай адродзіць беларускае нацыянальна-культурнае жыццё ў нашай правінцыі.

— У Аргенціне 3 верасня пачынаецца Дзень эмігранта, — прадаўжае Анастасія. — А потым на працягу ўсяго месяца праходзіць фестываль нацыянальных культур. Спачатку ў розных правінцыях, заключныя мерапрыемствы — у сталіцы Буэнас-Айрэсе. Сваё высокае майстэрства паказваюць тэатральныя і спартыўныя групы, танцавальныя ансамблі "Юрачка" і "Чайка", якія дзейнічаюць пры клубе. Яны ж пастаянныя ўдзельнікі канцэртаў у сталіцы.

Сустрэча наша закончылася. Мы доўга развітваліся. Жанчыны шчыра запрашалі да сябе ў госці: "Будзем вельмі рады паказаць усё, аб чым расказалі".

Ніна ПЕТУХОВА,
супрацоўнік Дзяржкамітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей РБ.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

ЖНІЦЕ, ЖНЕЯЧКІ, ЖНІЦЕ

Пачатак на 1-й стар.

Абрад зажынак пачынаўся найчасцей у суботу ці нядзелю. Да абеду абавязкова пяклі каравай ці круглы бохан хлеба, рыхтавалі месца для новага ўраджаю.

Па звестках беларускага этнографа і фалькларыста А. Пшчолкі, на пачатку XX стагоддзя, перш чым пачаць абедца, маліліся Богу і "спачатку Найсвенчай Матцы, пасля Міколу з Юр'ем і, нарэшце, Спасу з Пакровам".

Пасля абеду галоўная жняя апрадалася ў святочную адзежу, брала са стала кавалак каравая, соль, сыр, грамнічную свечку і ішла зажынаць жыта. Зажаўшы першую жменю, прыгаворвала: "Божа, благаславі пачаць жаць і памажы ў добрым здароўі кончыць!" Або: "Памажы, Божа! Стань, мой сноп, на тысячу коп!" Першую жменю жняя клала на край нівы, а паверх хлеб, соль, сыр і іншыя пачастункі з дому.

— Добры дзень Госпаду Богу,
Жыту ядронаму,
Хазяіну палювому!
— Здароў, здароў, жней маладыя,
Сярпы залатыя!

Пачынаючы з ранняга наступнага дня, жніўная пара вызначалася самаадданай сялянскай працай. І толькі песні жней, што разліваліся па ўсім полі, ёмка ўкладваліся ў гэты працоўны рытм. Песня не толькі дапамагала ў нялёгкай жаночай працы, але несла ў сабе магічны пачатак, характэрны гукавы фон. Як сцвярджаецца, гэта адпужвала ад поля злых духаў.

— Гаварыла поле шырокае,
Жыта ядранае:
— Жнейкі, жнейкі мае маладыя,
Сярпы залатыя,
Прыходзьце ка мне заўтра рана,
Каб я не стаяла.
Не хачу я ў полі стаяці,
Каласамі махаці,
А толькі хачу — у полі снапамі,
А ў гумне — капамі.

Заканчэнне жніва, ці, дакладней, апошні яго абрад, суправаджалася пэўным дажыначным пэрадам. Жней, дажынаючы жыта, пакідалі на полі некалькі недажытых каласоў — "бараду", "куст", "раёк".

На заканчэнне жніва ў многіх вёсках Беларусі збіралі талаку, віншавалі адзін аднаго, частаваліся.

"Хто ў жніўні гуляе, той узімку галадае".
"Жнівень сее, жне і косіць, на сталах багацца досьць".

Падрыхтаваў Мікола КОТАЎ.

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

СПОРТ (Пачатак на 1-й стар.)

А нашы ж хлопцы маглі б прадоўжыць барацьбу. Для гэтага ім неабходна было выйграць з розніцай усяго толькі ў адзін мяч. Гульня беларусаў адрознівалася хуткасцю, наяўнасцю добрых тэхнічных камбінацый, умемнем абыгрываць вопытных абаронцаў саперніка — адным словам, былі ўсе шанцы, каб парадаваць беларускіх балельшчыкаў. Але...

А вось у першым матчы трэцяга раунда Кубка УЕФА, Інтэртота як "Дынама", так і "Вольфсбург" былі шчодрыя на голы: тады нашы хлопцы ўступілі саперніку з лікам 3:4.

Нагадаем, што ў першым раундзе мінскае "Дынама" сустрэлася з люксембургскім "Хобшайд". Першая гульня завяршылася ашаламляльнай перамогай беларусаў — 6:0, другая — унічыю — 1:1. У другім раундзе "дынамаўцы" сапернічалі з ізраільскім клубам "Хапозль", і абодва разы фартуна ўсміхнулася беларусам — 2:0 і 1:0.

На жаль, гэтыя перамогі — прыгожае мінулае...

Аксана РАБУХІНА.

Gazetasng.ru

ЗДАРЭННІ

НОВЫЯ РАСПРАЦОЎКІ

Прагулачная электрычная каляска для інвалідаў распрацавана ў СКБ завода "Аптон". Пры гэтым прыменены арыгінальныя рашэнні, якія не маюць аналагаў у краінах СНД. Электрарухавік знаходзіцца ў

ступіцы пярэдняга кола. Адною падзарадка акумулятара хапае на 25 кіламетраў прабегу.

НА ЗДЫМКУ: канструктар каляскі Альберт ТАРАСАЎ са сваімі распрацоўкамі. БелТА.

К. ЛЕЗ АСУДЖАНЫ НА СЕМ ГАДОЎ

Упершыню ў новай гісторыі Беларусі спецслужбы выкрылі шпіёна. Ім аказаўся нямецкі грамадзянін (паляк па паходжанні) Крыстофер Лез, які раней працаваў выкладчыкам Цэнтра імя Маршала. Па прадастаўленні беларускага боку ён быў затрыманы ў Маскве 15 верасня 2000 года супрацоўнікамі ФСБ Расіі і дэпартаваны ў Мінск. Яго справу заслухаў на закрытым пасяджэнні Беларускае ваенны суд. Афіцыйныя асобы растлумачылі гэта тым, што ў рамках разгледжанай справы закраліся пы-

танні, што падпадаюць пад вызначэнне "дзяржаўная тайна".

К. Лез вінаватым слабе не прызнаў, але папрасіў прабаачэння ў беларускага народа і адмовіўся абскардзіць прыгавор. Ён асуджаны на 7 гадоў пазбаўлення свабоды, але, хутчэй за ўсё, будзе або абменены на каго-небудзь, або паміраваны Прэзідэнтам. Ва ўсякім выпадку, прашэнне аб паміраванні ён напісаў.

Алесь КОЛА.
НА ЗДЫМКУ: Крыстофер ЛЕЗ пасля вынесення прыгавору. Фота БелТА.

ТАЛЕНТЫ НОВАГА СТАГОДДЗЯ

ПЕРАДКУПАЛЬСКАЯ «ЗОРАЧКА»

Пабывайшы на канцэрце таленавітых юных кампазітараў, захацела датыкнуцца пад шчасліваю зоркаю 6 ліпеня 1988 года (напярэдні свята Купалля) і ў гэтым годзе скончыла сем класаў.

І сёння хачу вас пазнаёміць з мінскай школьніцай Кацярынай ДУДЗІЧ, якая нарадзілася пад шчасліваю зоркаю 6 ліпеня 1988 года (напярэдні свята Купалля) і ў гэтым годзе скончыла сем класаў.

ёміла з аранжыроўшчыкам.

Свае песні Каця сама і выконвае. Прычым, на рускай, беларускай, нямецкай і англійскай мовах. Мне пашчасціла чуць яе спевы: голас у Каці сапраўды прыгожы, высокі, чысты. Вакалам дзяўчынка займаецца з кампазітарам Ганнай Казловай, якая даручае ёй выконваць і свае творы.

Усяго Каця напісала 31 песню на вершы беларускіх і рускіх паэтаў. На 16 з іх зроблены аранжыроўкі. Прычым, больш песень лірычных, мелодычных, чым вясёлых.

З песняй «Рождзественскі снег» Каця запрасілі на тэлебачанне ўдзельніцай у праграме «Пазнай сябе», нават прыязджалі дадому браць інтэрв'ю.

У 1998 годзе Каця пазнаёмілася з Валянцінай Аколавай, якая напрасіла на яе словы стварыць музыку. Валянціна Валянцінаўна, канешне ж, натхніла Кацю, дапамагала, і за два месяцы нарадзілася 8 песень на рускай і беларускай мовах: «Машеровскі вальс», «3 днём нараджэння, горад Мінск», «Пусть ангел каж-дого хранит» (дарэчы, гэта песня на тэму СНІДу ўдас-тоена прэміі ЮНІСЕФ), «Мяу-мяусик», «Беларусь, частуйся квасам!», «Цирк зажигает огни» і «Минская гимназия». З дапамогаю В. Аколавай зрабілі іх аранжыроўку, на студыі былі выпушчаны тры касеты: «Тэатральная паэзія і песні В. Аколавай», «Машэраўскі вальс» (альбом Каці Дудзіч і Валянціны Аколавай), «Нашто плане-ту губіць СНІД» (дзіцячая фанатэка). Каця выступала са сваёй песняй «Мяу-мяусик» у якасці гасці на міжнародным фестывалі мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску» (1999 год).

Неяк па радыё Каця пачула (было гэта таксама ў 1999 годзе), што да 200-

годдзя з дня нараджэння Адама Міцкевіча ў Польшчы на радыё аб'яўлены конкурс песень. А ў яе якраз на словы А. Міцкевіча «Да Нёмана» была напісана песня. Касету адасла-лі ў Польшчу. Хутка адтуль патэлефанавалі і сказалі, што песня вельмі спадаба-лася, у Каці тут жа па тэле-фоне ўзялі інтэрв'ю, паве-дамлілі, на якой хвалі слу-хаць перадачу. А потым даслалі запіс гэтай перада-чы і ўзнагароду — дзве кас-еты з запісамі польскіх спевакоў. Для дзяўчынкі і яе сям'і гэта было вялікай радасцю.

Кацю Дудзіч запраша-юць удзельнічаць у роз-ных канцэртах, творчых імпрэзах. Вось толькі не-каторыя з апошніх: кан-цэрт юных кампазітараў «Намалюем вершам кры-лы» (2000 год); творчы вечар Фёдара Баравога; кампазітара Ганны Казло-вай (красавік 2001 года, дзе Каця выступала на-роўні са знакамітымі спевакамі Ядвігай Паплаўскай і Аляксандрам Ціха-новічам, Інай Афанасье-вай, Аляксандрам Саладу-хай і іншымі); спявала сваю песню на «Свяце прэсы» (май, 2001 год); удзельнічала ў дабрачын-ным канцэрце ў дзіцячым рэабілітацыйным цэнтры «Ждановічы», а з 9 па 16 мая 2001 года па запрашэнні фонду «Мы — дзеці» ўзяла ўдзел ў фестывалі «Свята зве-т» у Патсдаме (Герма-нія).

Кацярына Дудзіч — лаўрэат конкурсу «Белая Русь» (Мінск, 1999 год), дыпламант у намінацыі «За аўтарскую песню» на IV Усебеларускім фестывалі «Усе мы родам з дзя-цінства» (1999—2000 га-ды), лаўрэат конкурсу «Залатая рыбка» (1999 год), лаўрэат конкурсу «Дзеці — моладзі XXI ста-годдзя», лаўрэат патрыя-тычнай песні.

Акрамя таго, Каця з за-давальненнем не толькі стварае музыку, але і слу-хае: і класічную (Баха, Шуберта), і сучасную эстрадную. Любіць чы-таць фантастыку, кнігі пра вайну, маляваць. З бабу-ляй часта ходзіць у тэ-атры. У школе яна круглая выдатніца, усе прадметы ёй падабаюцца, але асаб-ліва — мовы. І калі я спы-тала ў Каці, кім яна бачыць сябе ў будучыні, яна адка-зала, што калі не спявач-кай і кампазітарам, то перакладчыкам.

Што ж, час пакажа, як складзецца будучыня гэ-тай таленавітай дзяўчыны. А пакуль поспехаў табе, Каця, і ўдачы!

Святлана КАРПУЧОК.

ГАСЦЁЎНЯ

ВА ўСЕ ЧАСЫ, ЯК БЫ НІ РАЗВІВАЛАСЯ ТОЕ ЦІ ІН-ШАЕ ГРАМАДСТВА, БЫЛІ І ЁСЦЬ ЛЮДЗІ, ШТО ПРАЦУЮЦЬ ЗА ІДЭЮ. ПРАЦУЮЦЬ, НЕ ЗВЯРТАЮЧЫ ўВАГУ НА СПАКУСЫ ЗАРАБІЦЬ, ГУБЛЯЮЧЫ СВАЕ «ПАЗІЦЫІ».

МЕНАВІТА ТАКІМ ЧАЛАВЕКАМ, БЕЛАРУСАМ ПА ДУХУ, З'ЯЎЛЯЕЦА КАСТУСЬ ЦВІРКА — ПІСЬМЕН-НІК, ПРЭЗІДЭНТ МІЖНАРОДНАГА ГРАМАДСКАГА АБ'ЯДНАННЯ «БЕЛАРУСКІ КНІГАЗБОР».

— Кастусь Аляксеевіч, на пачатку размовы аб усім па парадку: у выніку чаго з'явілася ідэя (ці то неабходнасць) стварыць ваша аб'яднанне?

— Спачатку, як вядома, бы-ло Слова. Мною быў падрыхта-ваны план-праспект будучага выдавецтва. Адбылося гэта пасля таго, як, вывучаючы гі-сторыю беларускай літаратуры XIX стагоддзя, а таксама раней-шага яе часу, я заўважыў, што вельмі многія імёны нашых су-айчыннікаў шырокаму колу чы-тачоў літаральна невядомыя. Тады і вырашыў скласці спіс гэ-тых аўтараў, іх твораў. Так на-радзіўся ўжо згаданы план-праспект, які пазней набыў наз-ву «Беларускі кнігазбор».

— Спіс аўтараў атры-маўся вялікі?

— Больш за 150 пазіцый. У яго ўвайшлі аўтары ад старажытнасці да нашых дзён, таму адразу з'явілася патрэба распланаваць выданні кніг на дзве часткі альбо падсерыі: «Мастацкая літаратура» і «Гі-сторыка-літаратурныя помні-кі»... Так атрымаўся план, які я пачаў пасля паказваць, хадзіць з ім туды-сюды.

— Калі ласка, дакладней, куды?

— У выдавецтва «Мастацкая літаратура», Міністэрства куль-туры і друку... У апошняй уста-нове план убачыў Станіслаў Ні-чыпаровіч, тагачасны намеснік міністра, зацікавіўся маёй прапановай... Але план планам, ды каб ідэю ажыццявіць, трэба было стварыць выдавецтва, знайсці людзей.

— Значыць, адразу было знята пытанне і з фінанса-ваннем?

— Не, якраз фінансавання ніякага не было. Спачатку, як я ўжо сказаў, трэба было ства-рыць арганізацыю. Мы аб-меркавалі, што наша многа-этапнае выданне кніг будзе ўключачь у сябе не толькі аў-тараў Бацькаўшчыны, але і на-шых пісьменнікаў, якія жывуць (ці жылі) за межамі краіны, пі-салі пра Беларусь. Таму мы вырашылі арганізаваць не проста выдавецтва, а, так бы мовіць, міжнародную струк-туру, якая б аб'яднала лю-дзей, зацікаўленых у гэтым праекце.

І пачаўся пошук. У Доме лі-таратараў я знайшоў Генадзя Вінярскага, які працаваў там метадыстам. З'явіліся і іншыя

«БЕЛАРУС

ВЯРТАЕ І АДК

людзі, але потым яны сышлі. Генадзь жа сур'ёзна ўзяўся за гэту справу. Пазней гісторыяй беларускай літаратуры заціка-вілася бухгалтар Марына Ада-мовіч. Таленавітая жанчына, улюбёная ў нашу мінуўшчы-ну...

Вось мы ўтрох і заняліся гэ-тай справай: зрабілі статут, зарэгістраваліся ў Мінусце, да-лучылі да арганізацыі розных дзеячаў, пісьменнікаў, наву-коўцаў. Пазней мы крыху па-шырыліся, бо, самі разумеюць, павялічыліся аб'ёмы выпускае-май прадукцыі. Сёння ў «Бе-ларускім кнігазборы» працу-юць яшчэ камп'ютэршыца і рэдактар. Так што зараз нас ужо пяць чалавек!

— Значыць, афіцыйны «дзень нараджэння» вы-давецтва...

— 17 сакавіка 1996 года. Пра-ўсе «хадзі» — як гэта адбыва-лася, як шукаліся фінансы — доў-га расказаць. Звярнуліся да та-гачаснага кіраўніка Дзяржаўна-га камітэта па друку Уладзіміра Бельскага — ён і падпісаў першую паперу на выданне першай нашай кнігі.

— Якое выданне стала «першай ластаўкай»? Хто яго падрыхтаваў?

— «Ян Чачот». А падрыхта-ваў кнігу, выбачыце, я, бо вы-вучаў творчы і жыццёвы шлях нашага спыннага суайчынніка, раней выдаваў ягоныя творы. Таму мне і не было цяжка сабраць у адну кнігу ўсё самае важнае. Напачатку, зразумела ж, мы за нейкія свае сродкі падрыхтавалі арыгінал-макет, заказалі афармленне і пасля ўжо выходзілі з гэтымі на-працоўкамі ў Дзяржкамтэт. Там паглядзелі, зразумелі, што кні-га — вартая выдання, і вырашы-лі яе падтрымаць.

— Фінансава?..

— Так, грашыма, — уключы-лі ў спіс сацыяльна-значнай лі-таратуры з 50-працэнтнай фін-ансавай падтрымкай. Убачыў-шы кнігу, там зразумелі, што мы заняліся сур'ёзнай справай, таму наступныя тамы таксама фінансаваліся ў тым жа па-меры. Астатнія ж 50 працэнтаў

мы шукалі самі. Дзяржава дапамагае выдаць кні-гі — там жа таксама сродкі абмежаваныя. На шмат якіх тамы «Беларускага кнігазбору» сродкі шукаем самі. Вельмі спадзяёмся на дапамогу спон-сараў.

— Дзе часцей удаецца знаходзіць сродкі: на Бе-ларусі альбо за мяжой?

— Гледзячы якая кніга. Уво-гуле, і тут, і там — вельмі ску-

па. Даводзіцца свае ўласныя грошы — тыя, што заробілі на папярэдніх выданнях, — траціць на наступныя.

— А наогул, кнігавыда-вецтва — прыбытковая справа?

— Цяжкае пытанне. Цяпер гэта вельмі праблематычна — выдаць кнігу. Калі б мы за-вастрыпілі ўвагу толькі на серыя-най літаратуры, то наша аб'яд-нанне ўжо не існавала б. Таму і даводзіцца выдаваць паза-серыйную літаратуру, з кошт аўтараў. Бо каб выдаць серый-ную кнігу на ўзроўні, напрыклад, чатыры тысячы асобнікаў — на добрай паперы, з добрай кардоннай вокладкай, — трэба каля чатырох тысяч долараў ЗША.

— Кнігі выходзяць толь-кі на беларускай мове?

— Не абавязкова. За кошт аўтараў выдаём і на рускай мо-ве, і на польскай, — на любой. Часам аўтар хоча забраць поў-насьцю тыраж кнігі: як кажучь, калі ласка.

— Але ж, друкуючы сё-ння беларускія класічныя творы, заробіць цяжка, — у параўнанні, скажам, з вы-пускам «бульварнай» лі-таратуры...

— Мы не займаліся апошняй. Гэта не наша задача. Наша мэта — падняць беларускую куль-туру...

— Колькі п'яна-кляшч вы-даеце кніг у год?

— Серыйных — дзве-тры, а пазасерыйных — каля ста.

— Калі параўноўваць вы-давецтва «Беларускі кніга-збор» і, напрыклад, «Ма-стацкая літаратура», ку-ды, на ваш погляд, часцей ідуць «пазасерыйныя» аў-тары?

— Хто яго ведае. У «Маста-цкай літаратуры» ж кнігі выдаю-цца за дзяржаўны кошт!

— А канкурэнцыя якая-небудзь існуе?

— Не-е, ніякай канкурэнцыі няма. У «Мастацкай літа-ратуры» сродкі, якія выдаткоўва-юцца, абмежаваныя. Калі ж аў-тар выдае за ўласны кошт (ці то знаходзіць спонсара), ідуць

УВАГА!

Шаноўныя аўтары газеты з Беларусі і краін, якія маюць належныя пагадненні для паштовых пера-водаў! Мы рады кожнаму грунтоўнаму артыкулу, цікавай інфармацыі, актуальнаму рэпартажу, новым літаратурным творам, усім вашым журналісцкім, літаратурным, мастацкім работам, якія можна апаціць сціплым ганарарам (вык-лючэнне — пісьмы-водгукі). Але павінны папярэдзіць, што для гэтага неабходна ўказаць усе агульнапрынятыя ў сродках масавай інфармацыі краіны звесткі: поў-ны адрас, тэлефон, пашпартныя даныя, месца працы, вучобы альбо паведамляйце, што на пенсіі. Адсутнасць патрэбных звестак пазбаўляе рэдакцыю магчымасці апаціць вашу творчую працу.

РЭДКАЛЕГІЯ.

КАРУНКІ ВМЦЕ

хутчэй не ў "Мастацкую літаратуру", а да нас, бо ведаюць, што ў "Беларускім кнігазбор" выдаць творы будзе танней, — разы ў два, а то і болей.

— *Можа былі якія ў выдавецтва праблемы: калі, напрыклад, кніга, ужо набраная, не выходзіла?*

— У нас жа цяпер цензуры, дзякуй Богу, няма. Таму падобных праблем не было...

знаўчых нарысы падчас падарожжаў па Беларусі, многія артыкулы па гісторыі нашай Бацькаўшчыны... Вялікае месца ў кнізе займае яго хроніка, мемуары пра ўласнае жыццё. А яно ва Улашчыка было складанае — ад дзяцінства да таго часу, калі ён трапіў у сталінскія лагеры.

Мікалая Улашчыка некалькі разоў арыштоўвалі, нават прыгаворвалі да вышэйшай

беларускай мовы, трагічную гісторыю нашага народа, яго духоўнае багацце, фальклор. Таму ў падрыхтаваным "Беларускім кнігазборам" выданні чытач зможа ўбачыць своеасаблівае характару і культуры нашага народа, яго гісторыю.

Што яшчэ рыхтуем? Па сутнасці, мы маглі б ужо выдаць — усё абмежавана тым, што няма грошай — вельмі цікавую кнігу

СКІ КНІГАЗБОР»

КРЫВАЕ СЛАВУТЫЯ ІМЁНЫ

— *А ці былі выпадкі, калі айтар прыносіў "неспакойную" кніжку і вы адмаўляліся яе друкаваць?*

— Не. Такого не было. Здаралася, калі не браліся выдаць творы па мастацкіх крытэрыях.

— *Як кнігі разыходзяцца?*

— Серыйныя кнігі магазіны бяруць з ахвотай, гэтая літаратура карыстаецца папулярнасцю.

— *Можа было перавыданне якіх кніжак?*

— Пакуль не. Але з усіх канцоў Беларусі (і не толькі) тэлефануюць і пытаюць тыя ці іншыя кнігі, якія ўжо даўно прайшлі. Таму мы, зразумела ж, падумваем, як іх перавыдаць. Калі будзе матэрыяльная магчымасць, гэтую справу здзейсім... Многа пытаюць "Яна Чачота", "Беларускія летапісы і хронікі", "Вацлава Ластоўскага" і іншыя кнігі. Нядаўна выйшаў аднатомнік Ларысы Геніюш. Пытаюць і яго.

— *Якія тыражы серыйных кніг?*

— Кнігі серыі "Беларускі кнігазбор" менш чым 3,5—4 тысячы экзэмпляраў не выходзяць. Даходзілі нават да 10 тысяч — выдалі зборнік пра студэнцкае аб'яднанне ў Вільні "Філаматы і філарэты". Такі тыраж для Беларусі — вялікі, аднак кніга разышлася вельмі хутка, таму мы мяркуем перавыдаць яе.

— *Кастусь Аляксеевіч, можа былі ў вас кнігі, што выдаваліся на Беларусі ўпершыню?*

— На гэта, асабліва цяпер, мы і будзем арыентавацца, — адкрываць новыя імёны, сёння забытыя. Яна Чачота я ўжо называў. Мы ўпершыню паказалі, што на Беларусі ў XIX стагоддзі быў выдатны паэт. Пра яго ж раней гаварылі некалькі цымяна, у літаратурных аглядах... Нядаўна выйшла кніга "Выбранае" Мікалая Улашчыка. У ёй сабраны ягоныя творы, нарысы пра родную вёску на Міншчыне, пра побыт людзей у XIX—XX стагоддзях, найцікавейшыя края-

меры пакарання. Ды, дзякуй Богу, кожны раз шчаслівыя выпадкі выратаўвалі яго ад смерці. Так ён і вырваўся з гэтых ГУЛАГавскіх лапаў, а потым у Маскве стаў акадэмікам... На кнігу Мікалая Улашчыка "Выбранае", між іншым, ёсць вельмі цікавыя водгукі. Вось, да прыкладу, вытрымка з аднаго ліста: "З цікавасцю і вялікім задавальненнем прачытаў 15-ю кнігу "Беларускі кнігазбор" — "Выбранае" Мікалая Улашчыка. Прачытаў да апошняй кропкі як мастацкі твор, нягледзячы на спецыфіку зместу. Уражвае і глыбокае веданне гісторыі Бацькаўшчыны (археалаг, этнограф, краязнавец, архівіст), і выдатнае валоданне мовай і літаратурай, і шчырасць адносінаў да людзей... А таксама — пакутлівасць ягонага лёсу... Які талент!...". Па сутнасці, мы адкрылі для Беларусі гэтага чалавека — выдалі самае важнае, што ён зрабіў (папулярнага плана), каб людзей зацікавіць беларускай гісторыяй.

Выдавецтва таксама ўпершыню выдала кнігі "Беларускія летапісы і хронікі", "Кастусь Каліноўскі". Апошняю — упершыню менавіта ў тым плане, што далі ў поўным аб'ёме і ягоныя творы, і тое, што пра яго пісалі, і ўсе матэрыялы паўстання 1863 года. Таму мы спадзяемся, што нам удалося аб'ектыўна паказаць постаць нашага вялікага змагара за волю Радзімы.

— *А якія кнігі зараз падрыхтаваны?*

— Толькі што выйшла вельмі важная для нашай краіны кніга Яўхіма Карскага "Беларусы". Гэта частка многатомнага выдання вучонага, акадэміка Расійскай імператарскай акадэміі навук. Пачаў ён пісаць кнігу ў XIX стагоддзі, першы том выйшаў у 1903 годзе, другі — у 1916-м. З гэтымі тамамі мы і знаёмім чытачоў. Ды Карскі потым выдаў яшчэ кнігі, больш спецыфічныя — пра асаблівае

івана Саверчанкі "Старажытная літаратура Беларусі". Саверчанка, доктар філалагічных навук, сабраў вялікі матэрыял — творы дзеячаў Беларусі (як рэлігійных, грамадскіх, так і літаратараў), якія напісаны на розных мовах — старабеларускай, стараславянскай — і пераклаў іх на сучасную мову. Таму мы, калі знойдуцца сродкі і выдадзім гэтую кнігу, па сутнасці, вернем некалькі стагоддзяў нашай гісторыі, культуры. Бо там вельмі многа постацей, якіх мы проста не ведаем, але гэтыя людзі былі роўныя вядомым дзеячам еўрапейскай культуры.

Рыхтуем таксама аднатомнікі выбраных твораў вядомай нашай паэзіі Наталлі Арсенневай, Аляксандра Ельскага — выдатнага пісьменніка, гісторыка канца XIX — пачатку XX стагоддзяў. Ён напісаў шмат артыкулаў па нашай літаратуры, мове, культуры, асабліва — па гісторыі Беларусі. Ёсць у яго і пазмы на нашай мове. Многа напісаў пра мястэчкі, гарады, вёскі, рэкі, азёры... Усяго — каля 10 тысяч (!) артыкулаў. І яны ніколі асобным выданнем не выходзілі. А сродкаў на кнігу няма. Ды надзея, як кажуць, памірае апошняй. "Творы" ж Аляксандра Ельскага трэба выдаць абавязкова...

— *І напрыканцы гутаркі, Кастусь Аляксеевіч, апошняе пытанне: адбыўся XIII з'езд Саюза беларускіх пісьменнікаў. Што б вы хацелі пажадаць сваім сабратам на пяру?*

— Каб мы звярнулі ўвагу на гісторыю Беларусі, вывучалі, падымалі яе, бо наша мінуўшчына — адна з самых багатых у Еўропе. Мы, дарэчы, распачалі новую серыю — "Беларускі гістарычны раман". І першая кніга, якая ўбачыла свет у гэтай серыі, — "Хрыстос прыязьміўся ў Гародні" слаўтага Уладзіміра Караткевіча.

Запісаў
Алесь МЯСНІКОЎ.

ВЯСЕЛЛЕ

II. ЗБОРНАЯ СУБОТА

Благаславі, Божа, вянок

Нашым маладым доўга

І з суботы на нядзелю,

А з нядзелі на ўвесь век.

Абрад Зборнай суботы найбольш пашыраны ў паўднёвым рэгіёне Беларусі.

Асноўны рытуал Зборнай суботы — віцце вянка. Гэта развітанне вечар маладой са сваімі сяброўкамі, апошні вечар яе дзявоцтва.

Па-рознаму называлі Зборную суботу: дзявічкі, паненскі вечар, вяночкі, дзявочыя заручыны. У маладога развітанне вечар быў больш кароткі і праходзіў менш урачыста. Ды і адбываўся ён не паўсюды.

З абрадам Зборнай суботы звязаны цэлы цыкл песень, вельмі сумныя і жаласлівыя, бо гэта развітанне з сяброўкамі, бацькамі і вольным жыццём.

Астатня настала субота.

Рана Ніначка пайшла

на работу.

А з поўдня на сялу

пахадзіла,

К сабе дзевачак запрасіла.

Дзяўчаты, запрошаныя "віць вянок", прасілі маладоў паказаць ім "дарожку па кветкі" ў яе садок.

Пры кожным доме, дзе жыў дзяўчына, па існуючай на Беларусі традыцыі, абавязкова павінен быць "садок" (палісаднік, гародчык). Там саджапа дзяўчына кветкі, што былі патрэбны для шлюбнага вянка — руты, мяту, барвінак, каліну, піпею, ружу. Калі ж якой кветкі не хапала ў яе садку, то яна ішла (абавязкова з хлебам) да суседзяў:

— Няслава, братка,

няслава:

На вянок руты не стала.

Давіце, дзеванькі, вянок

ядлоўцам.

Не быць табе, братка,

малойцам.

У песнях Зборнай суботы

цэнтральнае месца адводзіцца

руце, мяце, ружы, каліне і само-

му садочку. У кліматычных умо-

вах Беларусі кветкі патрабавалі

паўнага догляду, таму дзяўчына

іх старанна ахоўвала:

Былі лютыя марозы,

Не змарозілі мне ружы,

Пусцілі квеці пад клеці,

Зялёны лісток пад масток,

Малодзенькай Верачы

на вянок.

Акрамя вячальнага, вянкі з

гэтых кветак насілі дзяўчаты ў час

свят і розных гулянняў. Таму ня-

двары", "Дай, Божа, добрай до-

лі".

Значная колькасць песень

Зборнай суботы апавядае пра

тое, што маладой нядоўга заста-

лося быць у маці — "апошнюю

ночку начуе". Яны прасякнуты

сумам маладой перад адыходам

да чужой сям'і, дзе ўжо не буд-

дзе таго прыволя. Вось чаму,

сабраўшы сябровак і "сеўшы вы-

шы за ўсіх, схіпіла галоўку ніжэй

за ўсіх", "думала думу больш за

ўсіх", як будзе вымушана даг-

джаць чужой сям'і, як давядзец-

ца свякроўку зваць мамкай.

Яна таёй мамкаю

не будзе,

Толькі сэрцу жаль будзе.

Але ад долі нікуды

не ўцячэш,

Свякроўку мамкаю

назавеш.

Звіўшы вянок, дзяўчаты клалі

яго на таперку, пасыпаную жы-

там, і перадавалі маці маладой.

У некаторых мясцовасцях вянок

кацілі па стале.

Да пакацілі па стале,

Па повенькім абрусе.

Каціся, вяночак, каціся,

Мамцы ў ручкі валіся.

Маладая просіць маці развіць

вянок, каб ёй яшчэ трошкі па-

быць дома. Маці ж адмаўляе ў

гэтым:

Мне, дачушка, вянок

не развіць,

Табе, дзіцятка, тут

не жыць.

У Зборную суботу маладоў

садзілі на пасад (дзяжу, пакрытую

кажухом), расчэсвалі ёй валасы і ў

апошні раз запляталі ў адну касу,

якую распляталі ў нядзелю.

Сягоння ў нас паненскі

Вечар настаець.

Паследні раз млада

Манечка

Коску запляцець.

Вытокі абраду Зборнай суботы і яго песень ляжаць у першабытным абрадзе, які непасрэдна звязаны з цыклам беларускай вясновай абрадаваасці. Ён ідзе з часоў матрыярхату.

Паслухайце, дзеўкі,

дзе галубка гудзе,

Там маладая Марына

дзявоцтва здае:

Наце вам, дзяўчаты,

дзявоцтва маё.

Я пайдзі сяду ў жаночым

раду,

У жаночым раду, з жанкамі

на парад.

У час застолля дзяўчаты спя-

валі шмат песень развітаннага

характару, у якіх апавядаецца

пра расцанне з "дзявоцкім пагу-

ллінем, паненскім красаваннем,

жартаваннем ды і вяночкам

ручываннем":

Хоць і будзеш гуляці —

Не ў ручывым вяночку.

Не ў дзявочым станочку.

Зборная субота заканчвалася

развітаннем сябровак з маладой.

Ужо мы, дзеванька, ідзем,

Табе дабранач даём.

Не той дабранач, што

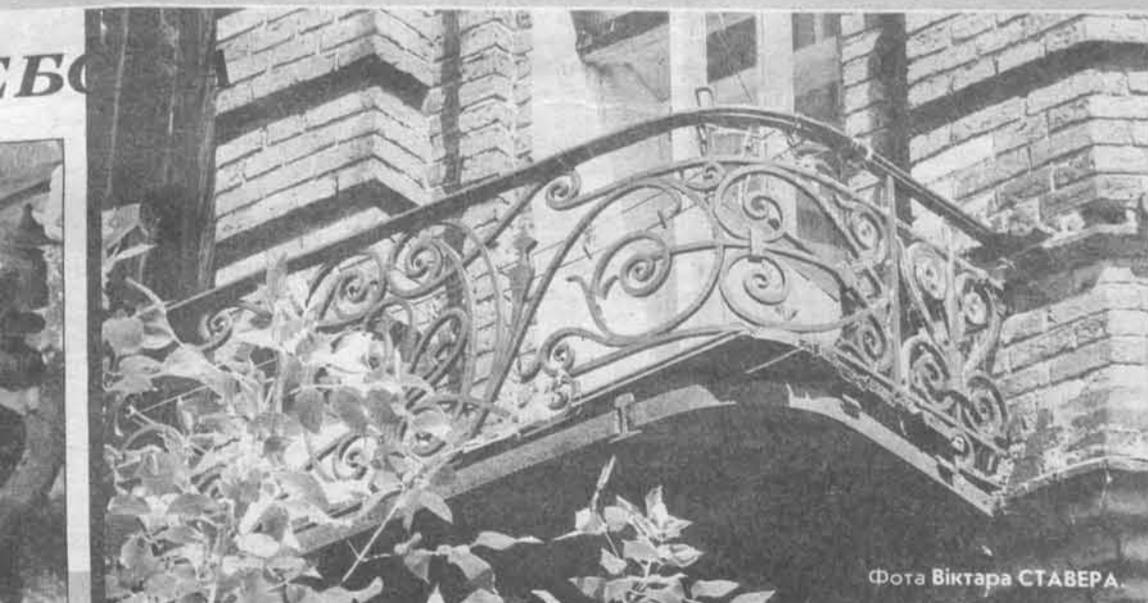
нанач,

Да той дабранач, што

на ўвесь век.

Падрыхтаваў Мікола КОТАЎ.

(Працяг будзе).

Фота Віктара СТАВЕРА

ЧЫТАЦКАЯ ЛЯТУЧКА

УКРАЇНА

«ГОЛАС РАДЗІМЫ» — У ЦЭНТРЫ ЎВАГІ

На вялікі жаль, ва Украіне, дзе пражывае паўмільёна этнічных беларусаў, няма свайго друкаванага органа на роднай мове. Таму мы з асаблівай цікавасцю чытаем штотыднёвік з Беларусі «Голас Радзімы», які з'яўляецца для нас гаючай крынічкай, з якой хочацца піць і піць... Ад усёй беларускай грамады Ізяслаўшчыны шчыры дзякуй спадарыні галоўнаму рэдактару тыднёвіка «Голас Радзімы» Наталлі Салук, супрацоўнікам рэдакцыі. Чытаць «Голас Радзімы» — адно задавальненне! Кожны раз адчуваеш сябе ўдзельнікам таго, пра што апавядаецца ў тым ці іншым рэпартажы, допісу, замалёўцы... Уражанне такое, быццам бы пабываў у гасцях на роднай Беларусі.

Сёлета нам паступае 10 экзэмпляраў газеты, з якіх два аддаюцца ў чытальную залу «Карчагінец» (для моладзі) і агульную чытальную залу раённай бібліятэкі, так што пачытаць

навіны з Беларусі зараз мае магчымасць практычна кожны жыхар горада і раёна. Па словах супрацоўнікаў бібліятэкі, якім я адношу газеты, «Голас Радзімы» — у цэнтры ўвагі чытачоў, ён не пыліцца на паліцах... «Не пыліцца» і астатнія восем экзэмпляраў, якімі карыстаюцца члены гурта беларускай культуры «Зорка Венера». Асаблівай папулярнасцю карыстаюцца матэрыялы гістарычнага накірунку, а таксама літаратурныя старонкі, фотаздымкі з краявідамі Беларусі.

Сёння знешні выгляд і змест штотыднёвіка на высокім узроўні, і хочацца пажадаць супрацоўнікам газеты і надалей трымаць «марку» газеты, а яна ў «Голасу Радзімы» — еўрапейскай якасці.

Пятрусь КАПЧЫК, кіраўнік гурта беларускай культуры «Зорка Венера», член (сябра) вялікай рады МГА «Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына», сябра рады Усеўкраінскай спілкі (саюза) беларусаў г. Ізяслаў.

ЛАТВІЯ

Паважаны галоўны рэдактар спадарыня Наталля Салук!

Дасылаю вам свой допіс аб свяце беларусаў Рыгі для рубрыкі вашай газеты «Весткі з суполак». Спадзяюся, што вы яго надрукуеце (ужо змешчаны ў № 18 б.г.), хоць мае сябры з суполкі казалі, што ваша газета не надрукуе матэрыял пра свята, якое афіцыйна не адзначаецца ў Беларусі. Але калі «Голас Радзімы» лічыцца газетай для беларусаў замежжа, то яна, мяркую, павінна пісаць усю праўду, як жывуць беларусы замежжа, якія і якія свята яны адзначаюць. Тым больш я ў сваім допісе не крытыкую ўрад Беларусі, не абражаю дзяржаву і не пішу пра адносіны да гэтага свята ў Беларусі.

Мы жывем у іншай дзяржаве і па яе законах і можам тут святкаваць тая свята, якія нам дазваляе Латвійская дзяржава. Гэта латвійскія і нацыянальныя беларускія свята: Каляды, Вялікдзень, Купалле і Дзень

абвяшчэння Беларускай Народнай Рэспублікі. А вось не нацыянальнае, а дзяржаўнае свята — Дзень Рэспублікі Беларусі 3 ліпеня адзначае пасольства Беларусі ў адной з рыжскіх залаў. Туды запрашаюць беларускія суполкі, і мы разам святкуем. У той жа час латвійскі ўрад увёў у рэспубліцы такое свята — Дзень абвяшчэння Латвійскай Рэспублікі, на якое запрашаюцца паслы ўсіх дзяржаў, у тым ліку і Беларусі. Мы таксама яго адзначаем, бо яно дзяржаўнае, а мы тут жывем.

P.S. Шчырае вам дзякуй за дасылку «Голасу Радзімы», які мы тут усе з цікавасцю чытаем. Газета ваша ёсць у падшыўцы таварыства «Сьвітанак» і Рыжскай беларускай асноўнай школы.

З павагай **Вячка ЦЕЛЕШ**, Рыга.

Навальніца ў Мінску.

Фота БелТА.

ВЕСТКІ З СУПОЛАК

УКРАЇНА — ФЕАДОСІЯ

НАШ МАКСІМ БАГДАНОВІЧ

У кожнага народа ёсць свае нацыянальныя сватыні. Расказаць пра беларускія традыцыі, набыткі культуры, гісторыі — адна з задач беларускага таварыства нашага горада. Мы з задавальненнем адгукнуліся на прапанову гарадскога аргкамітэта прыняць удзел у правядзенні Дзён славянскай пісьменнасці і культуры, якія прайшлі ў канцы мая бягучага года. Выбар тэмы для нас не каштаваў вялікіх турбот. «Кімерыйскім беларусам» названы вялікі сын беларускага народа, паэт, перакладчык, публіцыст, філосаф **Максім Багдановіч**. Лёс склаўся так, што на крымскай зямлі даводзілася яму праводзіць доўгія месяцы. Крымская зямля стала яму вечным спакоем — памёр паэт 25 мая 1917 года ў Ялце, дзе і знаходзіцца яго магіла.

Лета 1915 года Багдановіч правёў у Старым Крыме і пабываў у Феадосіі, Кактэбелі і іншых мясцінах усходняга Крыма. Пра гэтыя паездкі ён пакінуў цудоўныя, яркія,

вобразныя нататкі пад агульнай назвай «З летніх уражанняў».

Феадасійскае таварыства беларусаў сумесна з супрацоўнікамі цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя А. Грына падрыхтавалі і правялі сёлета літаратурна-мастацкую вечарыну, прысвечаную творчасці і памяці **Максіма Багдановіча**. Да падрыхтоўкі вечарыны былі прыцягнуты не толькі тыя, хто нарадзіўся ў Беларусі і воляю лёсу пражываюць у Феадосіі, але і члены іх сем'яў, дзеці, унукі, што нарадзіліся ў Феадосіі. Мы ставілі перад сабой задачу не толькі расказаць «пра беларускага Кабзара» сваім цяперашнім землякам-феадасійцам, але і абудзіць пачуцці нацыянальнай самасвядомасці і нацыянальнай годнасці ў сваіх нашчадкаў.

Памяшканне, дзе праходзіла вечарына, было ўпрыгожана беларускай сімволікай, вырабамі народных умельцаў Беларусі, якія беражліва захоўваюцца ў нашых сем'ях. Была арганізавана выстава кніг **М. Багдановіча** і пра Багдановіча, гучалі мелодыі беларускіх песень.

У аснову вечарыны пакладзены яркія і трагічныя старон-

кі біяграфіі паэта. Вершы **М. Багдановіча** «Слуцкія ткачы», «Зорка Венера», «Маёвая песня», «Касцёл святой Ганны ў Вільні» і іншыя выканалі Галіна Красоўская, Анастасія Стрыжкова, а таксама школьніцы **Алена Фоміч** і **Вольга Утробіна**. З асаблівай цеплынёй сустрэла аўдыторыя прачытаны **Аленай Утробінай** нарыс **М. Багдановіча** пра Феадосію. Упрыгажэннем вечарыны было эмацыянальнае выступленне дырэктара старакрымскага літаратурна-мастацкага музея **Надзеі Садоўскай**. Ёю сабраны багаты матэрыял пра знаходжанне **М. Багдановіча** ў Старым Крыме, які прадстаўлены ў экспазіцыі музея. Цікавасць і ўвага слухачоў у многім былі прадвызначаны актуальнасцю творчасці **М. Багдановіча** і ў нашыя дні. Многія са слухачоў адкрылі гэтыя магутны і яркі пласт беларускай культуры ўпершыню.

Рэзанансам вечарыны з'явіліся запрашэнні ў навучальныя ўстановы расказаць пра творчасць **М. Багдановіча**. Мы маем намер задаволіць гэтыя запрашэнні ў лістападзе-снежні гэтага года ў гонар 110-й гадавіны з дня нараджэння паэта.

Ірына КЛІМОВІЧ.

СТАСУНКІ

ВОСЬ УЖО ДРУГІ ГОД РАБОЧАЯ ГРУПА БЕЛАРУСКА-НЯМЕЦКІХ СУСТРЭЧ ПРЫСУДЖАЕ ПРЭМІЮ ІМЯ ПІСЬМЕНІЦЫ ГАННЫ КРАСНАПЁРКІ ДЛЯ МАЛАДЫХ ГІСТОРЫКАЎ І ПАЛІТОЛАГАЎ, ШТО ЗАЙМАЮЦА ТЭМАТЫКАЙ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ. ХТО Ж ГЭТА БЕЛАРУСКАЯ ГРАМАДЗЯНКА, УДАСТОЕНАЯ ТАКОГА ВЫСОКАГА ГОНАРУ?

У гады Вялікай Айчыннай вайны камандзір партызанскай брыгады (пасля стаў Героем Савецкага Саюза) **Уладзімір Ціхаміраў** працуе, што па лесе блукае жанчына-ўрач з дзвюма дочкамі, якія збеглі з гэта. А паколькі брыгадзе патрэбны быў урач, паслалі разведку для іх пошуку. Так 17-гадова **Ганна** з вязня гэта ператварылася ў санітарку ў «мамыным» лазарэце. Але ўжо тады ў яе праявіліся задаткі таго, што пасля стала прафесіяй і лёсам: **Аня** завяла дзённік баявых дзеянняў брыгады, на вельмі папулярную мелодыю «Кахоўкі» склапае тэкст брыгаднай песні. Так што нічога дзіўнага няма ў тым, што ўжо ў першыя гады мірнага жыцця, скончыўшы факультэт журналістыкі БДУ, **Аня** трапіла ў рэдакцыю дзіцячай газеты «Піянер Беларусі», дзе працавала трыццаць гадоў. Хаця пісала не толькі для дзяцей. У часопісе «Маладосць» і іншых выданнях яна апублікавала серыю навел, навяных партызанскім мінулым, якія потым склапілі кнігу. А сэрца палілі не гэтыя ўспаміны, а тое, што перажыла ў гэта. Але...

Старэйшае пакаленне ведае: з паславаеннага часу па гады гарбачоўскай перабудовы яўрэйская тэма заставалася

«непапулярнай». І як вынік — адносіны да **Халакоста**, да таго, што ён уяўляў на акупіраваных гітлераўскай Германіяй тэрыторыях. Таму, калі **Ганна** аднесла напісаную кнігу ў выдавецтва «Мастацкая літаратура», ужо назаўтра патэлефанаваў адзін з рэдактараў выдавецтва і паведаміў, што за адзін вечар «праглынуў» рукапіс, але дадаў, што выдадзена гэта быць не можа. Праўда, паабяцаў: паступленне будучай кнігі будзе зарэгістравана, і яна пойдзе на ўнутраную рэцэнзію. Аднак ішоў месяц за месяцам, мінуў год, а рукапіс нерухома ляжаў у выдавецтве.

І толькі калі абставіны змяніліся, твор перадалі на рэцэнзію празаіку і крытыку **Яўгену Лецку**, які лічыўся літаратарам з абвостраным беларускім нацыянальным пачуццём. Ён і ахарактарызаваў прачытанае як надзвычайны дакумент пра галгофу мінскага яўрэйства. А рэзюмэ было дакладным: кнігу трэба выдаць абавязкова, выдавецтва здзейсніць злачыніцтва, калі адмовіцца. І адразу, як цяпер кажуць, працэс пайшоў. Наступіў дзень, калі адзетая ў чорную вокладку з выразным фотаадлюстраваннем «Пісьмы маёй памяці» паступілі ў продаж і імгненна разышліся. Кніга была напісана

ПРЭМІЯ ІМЯ ГАННЫ КРАСНАПЁРКІ ПРЫСУДЖАЕЦА ў ГЕРМАНІІ

па-беларуску, надрукавана ў Мінску ў 1984 годзе, і праз чатыры гады ў скарачаным выглядзе з'явілася ў часопісе «Советиш геймланд» (на ідыш пераклаў **Рыгор Рэлес**). А яшчэ праз год — надрукавана на рускай мове (пераклала **Галіна Куранёва**) у маскоўскім часопісе «Дружба народов», які выходзіў тады больш чым мільённым тыражом. **Васіль Быкаў** у прадмове да публікацыі адзначыў: «Хай чытач не шукае тут прыгажосці літаратурнага стылю ці эфектных апісанняў барацьбы, гэта хутчэй злучэнне разрозненых фактаў і сцэн, калейдаскоп чалавечых твараў і ўчынкаў, ад якіх тым не менш, трывіяльна гаворачы, стыме кроў у жылах... Гартуючы гэтыя старонкі, быццам апускаешся ў нерэальны, недасягальны свет някельнага існавання ва ўмовах пастаяннага голаду, самавольства ўлад, паліцэйскіх здзекаў, частых крываваых распраў — па прычыне і без усялякай прычыны...»

Рэдакцыя перасылала аўтару «Пісьмаў...» пачкі водгукў ад чытачоў, а некаторыя лісты прыходзілі непасрэдна дадому, невядома, адкуль толькі даведваліся адрас.

Аднойчы да **Ганны Краснапёркі** прыйшлі трое турыстаў з Германіі: тады яшчэ дыпломнік **Кельнскага ўніверсітэта Уэз Гартэншлегер**, які ведаў рускую мову, настаўніца гімназіі з горада **Тройсдорф Райнхільд Фішбах** і служачы зямельнага праўлення евангелічнай царквы з **Дортмунда Альф Зайпель**. Ім нехта ў Маскве параіў пазнаёміцца з надрукаванай у «Дружбе народов» аповесцю пра жахі **Мінскага гэта**. І тады яны знайшлі аўтара, каб тая дазволіла перакласці «Пісьмы...» на нямецкую мову і выдаць іх у Германіі. Уэз зрабіў пераклад, **Райнхільд** напісала прадмову, **Альф** узяў на сябе клопаты па выданню — так сем'я **Краснапёркаў** знайшла верных сяброў на ўсё жыццё.

Пасля выхаду кнігі ў Германіі пачаліся пастаянныя паездкі туды па запрашэннях грамадскіх арганізацый, рэгіянальных саветаў евангелічнай царквы, **Берлінскага свабоднага ўніверсітэта**, з удзелам у антынацысцкіх акцыях, з выступленнямі на сімпозіумах, семінарах, прэс-канферэнцыях. **Краснапёркі** пабывалі ў **Берліне, Боне, Кельне, Дортмундзе, Франкфурце-на-Майне, Гамбургу, Брэмені, Гановеры, Нінбургу,**

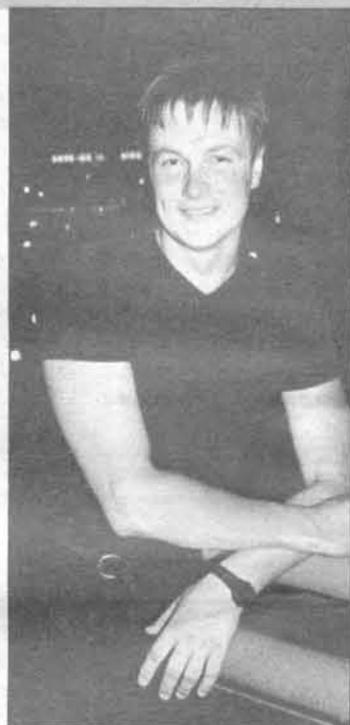
Мюнстэры, многіх іншых гарадах і вёсках. Усюды быў поспех: нездарма кніга была перавыдадзена тут другі, трэці, чацвёрты разы. З'явіўся прысвечаны **Ганне** стэнд у **берлінскім музеі**. А лепшым сваім момантам у жыцці гэта сціплая жанчына назвала тую працэдур, якой была ўдасценена ў **Мюнстэры**: перад паважанымі людзьмі горада, перад тэлевізійнымі тэлекамерамі яна паставіла свой подпіс у **Залатоі кнізе** для ганаровых гасцей горада, дзе да яе распісаліся **Міхаіл Гарбачоў** і **Эдуард Шэварднадзе**. А затым, калі яна была ў балюніцы і ёй заставалася ўсяго некалькі тыдняў жыцця, прыйшло пісьмо пра заснаванне прэміі яе імя. **Ганна** расхвалявалася, заплакала, некалькі разоў вымавіла: «Гэта вянец жыцця!»

Ганна Краснапёрка памерла ў **Дзень Халакоста**, што адзначаецца ва ўсім свеце як дзень памяці ахвяр небывалага ў гісторыі чалавецтва генацыду. Яна быццам чакала 2 мая, каб далучыцца да мільёнаў тых, каго памінаюць у гэты дзень, да тых, каму сціплым, але дастойным помнікам стала і яе кніга «Пісьмы маёй памяці».

Юрый ВАЛОШЫН.

ФЕСТИВАЛІ

«ПЛАНЕТА ВІЦЕБСК»

— Пачатак на 2-й стар. —

Не псавала настрой і небывалая спякота — даходзіла да 36 градусаў. Але гэта лепей, чым дажджы, тым болей, што вечарам тэмпература спадала, і было вельмі камфортна. Толькі ў апошні дзень наваліцца крышку патурбавала, але да яе тут прызвычаліся, гавораць, што без яе не абыходзіўся ні адзін фестываль. Таму глядачы не пакідалі свае месцы: парасоны заўсёды з сабой.

Юбілейны фестываль перасягнуў усе папярэднія сваім размахам. Кожны канцэрт на галоўнай пляцоўцы, у шыкоўным Летнім амфітэатры, — з'ява. Нават цяжка вызначыць, які канцэрт быў самым лепшым. Вельмі цікавы быў гала-канцэрт дзіцячых мастацкіх калектываў і выканаўцаў. Дзеці — неверагодна таленавітыя і таму атрымалі ад глядачоў шмат гарачых апладысмантаў. І усё ж самым уражлівым было выступленне чэчэнскага дзіцячага ансамбля "Нохчо". Колькі тэмпераменту, гонару ў танцах маладых прыгожых горскіх хлопцаў! Цяжка ўявіць, што яны перажылі вайну. Можна тут, на фестывалі, яны адчулі гаючую духоўную людскую аднасць, што звязвае ўсіх нас, і не толькі славян.

10 гадоў фестывалю. Амаль столькі мы жывём у незалежных дзяржавах і згубілі магчымасць часцей бачыцца з суседзямі. Таму, як сказаў намеснік міністра культуры Расіі Віктар Ягорыч: "Мы катастрофічна мала ведаем адзін пра аднаго". Завастралі сваю ўвагу на ўласных праблемах, а гэты фестываль дазваляе прыблізіцца, пазнаёміцца з сучасным мастацтвам адзін аднаго". І па-вардзэннем гэтых слоў сталі праграмы трох брацкіх славянскіх народаў — Расіі, Украіны, Беларусі. Дзякуючы тэлебачанню, канцэрты змаглі ўбачыць мільёны людзей. Думаю, яны атрымалі асалоду ад цудоўных спевакоў, што выконвалі народныя

песні, якія, на жаль, амаль не гучаць у эфіры.

Да юбілею ўпершыню ў гісторыі фестывалю быў прымеркаваны прыезд сюды трох прэзідэнтаў Беларусі, Расіі, Украіны. Яны цёпла віталі ўдзельнікаў і гасцей свята, адзначылі вялікую ролю фестывалю ў духоўным аднанні славянскіх народаў, пажадалі поспехаў яго арганізатарам, а глядачам — радасці ад сустрэчы з высокім мастацтвам. Пасля адбыўся канцэрт, прысвечаны Дню дружбы брацкіх народаў.

Трэба адзначыць, што фестываль не замыкаецца ў межах толькі славянскіх народаў, яго геаграфія год ад года пашыраецца. Калі на першым былі прадстаўнікі толькі з васьмі краін, то на гэты раз прыехалі артысты з 36 краін свету. Упершыню ў ім прынялі ўдзел прадстаўнікі Аргенціны, Індыі, Мальты.

Сярод фестывальнай праграмы асабліва захапляльны — конкурс маладых выканаўцаў эстраднай песні. У ім удзельчалі 20 маладых артыстаў з 17 краін. Усе яны адзначаны ўзнагародамі на розных конкурсах. На гэты раз кож-

ны выплываў індывідуальнай адметнасцю. Відаць, журы, якое ўзначаліла народная артыстка Савецкага Саюза Ала Пугачова, было цяжка выбраць лепшага з лепшых. Меркаванні глядачоў і журналістаў, якія прысутнічалі на двух канцэртах маладых выканаўцаў, разыходзіліся. Аднадуша ў сімпатыях не было, і гэта сведчыла аб тым, што ўсе ўдзельнікі сапраўды яркія індывідуальнасці. Мне асабліва спадабалася маладая спявачка Таццяна Піскарова з Украіны, якая выконвала складаныя песні грамадзянскай накіраванасці, Борыс Рэжак з Босніі і Герцагавіны, Дзіяна Аляксандрава з Балгарыі і наш Дзмітрый Качароўскі. Але я не музыкант, таму не лічу, што мае меркаванні аб'ектыўнае, і не адчуваю незадавальнення ад таго, што яно не супала з меркаваннем прафесійнага журы.

А яно такое: Гран-пры "Віцебска-2001" і 10 тысяч долараў ЗША атрымала выканаўца з Расіі Цэона Дольнікава — салістка вядомага мюзікла "Метро"; уладальнікам першай прэміі і 6 тысяч долараў стаў беларус Дзмітрый Ка-

чароўскі; другую прэмію конкурсу маладых выканаўцаў і 4 тысячы долараў ЗША раздзялілі югаслаў Зоран Шандораў і Каці Карнай з Германіі. Уладальнікам трэцяй прэміі і дзвюх тысяч долараў сталі таксама два выканаўцы — грузінка Нато Метанідзе і прадстаўнік Босніі і Герцагавіны Борыс Рэжак. Два заахвочвальныя прызы ў памеры 1 тысячы долараў былі ўручаны асабіста ад Алы Пугачовай двум выканаўцам, якія засталіся за рысай прызёраў. Старшыня журы адзначыла

Дзіпаром Курбанаву з Таджыкістана — "за цудоўную вернасць нацыянальным традыцыям" і ўладальнікам унікальнага голасу Міхая Трайстарыу з Румыніі.

Пра тое, што "пасля "Славянскага базару" ўсё ў жыцці толькі пачынаецца", расказала на сустрэчы з журналістамі ўкраінская спявачка Таісія Павалій, якая ў 1993 годзе стала ўладальніцай першага Гран-пры ў гісторыі фестывалю. Яна вельмі ўдзячная "Славянскаму базару ў Віцебску" за пачацкі на эстрадных алімп. Пра добры ўплыў фестывалю на творчы лёс удзельнікаў конкурсу сведчылі многія выканаўцы мінулых гадоў, якія выступілі ў юбілейным тэатралізаваным відэавішчы "Славянскаму базару — 10

гадоў". Усе яны жадалі фестывалю добрай будучыні.

Але ўжо сёння фестываль стаў прыметнай з'явай у свеце. На 35-й штогадовай Асамблеі Міжнароднай федэрацыі фестывальных арганізацый (FIDOF), якая аб'ядноўвае 160 фестывалюў з 72 краін свету, "Славянскі базар у Віцебску" быў прызнаны лепшым і ўдасцоены дыплама "Фестываль 2000 года".

"Славянскі базар у Віцебску" стаў значнай падзеяй. Уражанняў, сустрэч шмат. Засталіся запісы, плёнкі. Так што да фестывалю мы яшчэ будзем вяртацца, бо ахапіць усё, што было на ім цікавага, у адным артыкуле проста немагчыма.

Таццяна КУВАРЫНА, спецкарэспандэнт "Г. Р."

НА ЗДЫМКАХ: Летні амфітэатр — галоўная сцэнічная пляцоўка фестывалю; любімцы публікі Ала ПУГАЧОВА (Расія) і Анатоль ЯРМОЛЕНКА (Беларусь); беларускія канкурсанты Святаплана ВЕЖНАВЕЦ і Дзмітрый КАЧАРОЎСКІ; юныя глядачы.

Фота БелТА.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з сусайчнікамі за рубяжом "Радзіма".

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛЦЕНАК.
Адказны сакратар
Таццяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела —
член рэдакцыі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнік
Віктар МАЦЮШЭНКА.
Спецыяльныя карэспандэнты
Яўген КАЗЮЛЯ,
Алесь МЯСНІКОЎ.

Нэлі ПРЫВАЛАВА.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голас Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 81.
Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 2 016 экз.
Зак. 1972.
Падпісана да друку 6.8.2001 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).

Наш адрас: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.